

Duminică

Unul dintre inconveniențele călătoriilor cu avionul este că nu ai timp să te obișnuiești cu realitatea deplasării. Am ajuns la Paris prea repede cu mult înainte de a înțelege că sint efectiv, în acest fabulos oraș. În prima seară am scâncit după o plimbare cu mașina. Deocamdată mi-e frică pe jos. Privind prin parbriz, mă simt mai în siguranță, ca și cum aș privi, la televizor, Teleenciclopedia. Ajungem, purtați de șuvoaie de lumină orbitoare, multicoloră, carnală, obscen risipită pretutindeni, într-o insulă de liniște: Montmartre. Pe treptele de la Sacré-Coeur, năluca de cretă dantelată, un tinăr, acompaniat de o orchestră pe bandă de magnetofon, cîntă la flaut un concert de Mozart. Publicul așezat pe treptele reci ascultă în tăcere. Din cînd în cînd zornăie niște bănuți într-o casetă metalică. Cu spatele la catedrală, văd Parisul fremătînd, agățat cu cîrligul lui Eiffel de cuiul palid al Lunei. Seamănă cu un vulcan în erupție. Mii de șuvoaie de lavă, portocalie, roșie, verde, galbenă, ocolesc meticolos clădirile celebre luminate nefiresc, ca niște mamuți poposiți deasupra veacului 20. Zgomotul străzilor urcă anemic pînă la noi. Milioane de licurici se agită clipind și claxonînd. Dar aici, pe treptele de Sacré-Coeur, totul este diluat de apele sprintare ale lui Mozart. Adorm tîrziu, obosit de frica trezirii, luminat de ochiul unui televizor ce mă sfătuiește să mîninc zilnic „Nutella“.

Luni

Trezire bruscă, cu emoție topăită pînă la ferești, ca-n diminețile de Moș Nicolae ale copilăriei. Da, sînt acolo. Ciubotele de lîngă ușă sînt pline cu turnuri și catedrale, cu străzi și palate din zahăr candel. Alerg pe străzi ca printr-o inimă de turtă dulce. Mă opresc, cu o stranie senzație de familiaritate, sub portalul central de la Notre-Dame. În piața din față, porumbel venetieni sînt ciuruși de clipirile mărunte ale aparatelor de fotografiat. Întrînd, descopăr o forfotă și mai mare. Grupuri înaintează cu nasurile-n sus, conduse de cite un ghid zîmbitor ce agită ca pe un clopoțel cite o eșarfă colorată spre a nu rătăci vreun japonez ori american ori chinez sau neamț ce ar fi luat

ușor de subsuori și purtat către ghemele intens colorate ale vitraliilor, de vreun sfînt șugubăț și gotic. Aici toate limbile pămîntului se împletesc într-un idiom șoptit și înfiorat. Aici toți se înțeleg cu toți. Simți nevoia să te așezi, să închizi ochii zgomotoși de turist, și să stai așa... legănat de apele molcome ale limbii planetare ce o auzi în jur cum spală picioarele sfinților rușinați de atîta babilonică smerenie.

Seara, pornesc prin oraș orientîndu-mă către catargul incandescent al turnului Eiffel. Îmi pare un lampadar uriaș ce mă atrage ca pe un fluture bezmetic. Te înșală mereu căci mereu ți se pare că e ici după colț, iar acolo îi vezi încă mai departe, ca și cum ar fugi de tine într-o leapșă stelară și nebună. Privit chiar de dedesubt, îți oferă priveliștea amețitoare a unui clopot în care ți-e teamă că ai să cazi. Lifturile exterioare sînd meticuloase par că te urcă în Lună ca într-un naiv dar fascinant film de Méliès. Stînd sub această cupolă metalică, aveam senzația ciudată că, în fine, mi-a sosit întreaga ființă, nu numai ochii, și mă întîmpină cu o nerăbdare calmă.

Miercuri

Zi de aseară turistică. Mă întîlnesc însă cu amabilitatea caldă a doamnei Gabrielle Heller, de la Centrul francez de teatru de pe lîngă Institutul Internațional de specialitate, unde sînt recomandat de un mesaj generos al criticului Margareta Bărbuță. Colind apoi îndelung cu metroul și debarc la etajul zece al somptuosului centru UNESCO unde, la Secțiunea de promovare a artelor, mă întîlnesc cu competența harnică a doamnei Teresa Wagner. Peste tot povestesc mult despre teatrul românesc, din păcate puțin cunoscut în ultima vreme, și-mi exprim dorința de a vedea cît mai multe spectacole. Alegerea unor reprezentații este dificilă. Mi s-a pus în brațe programul monden parizian, PARISCOPE, o cărticică de 230 de pagini ce apare săptămînal într-un tiraj de 133 de mii de exemplare. Informează practic și concis despre activitatea a 108 teatre, 170 cinematografe, 15 cafétéatre, 33 de cabarete, 200 de expoziții, 100 de muzee și alte citeva zeci de concerte și manifestări ocazionale, restaurante, la care se adaugă circuri, grădini zoologice și botanice, împreună cu lista manifestărilor din parcuri, catedrale și biserici. Plus evenimente sportive și programe radio-tv. Morala: varietatea nu înseamnă presiunea haotică a consumului, ci o posibilitate de alegere.

Vineri

Particip la unele spectacole înscrise în selecția Festivalului de Toamnă de la Paris, ediția 1989, ce se desfășoară între 20 septembrie și 31 decembrie. Acest festival anual este de fapt o asociație subvenționată atît de stat cît și de sectorul particular și cuprinde reprezentații autohtone și străine jucate în aproape zece mari și importante teatre pariziene, de la Renaud-Barrault la Nanterre Amandiers, de la Bouffes du Nord la Chaillot. Citez din

programul ediției actuale: Sarafina spectacol muzical făcut de negrii din Africa de Sud, **Woza Albert!**, montat de Peter Brook cu Teatrul Negru Sud African, **Moartea lui Danton** de Büchner și **Afacerea din strada Lourcine** după Labiche, realizate de Klaus Michael Grüber, **Egoștii** de Arthur Schnitzler și Luc Bondy, **Albastru-alb-roșu și negru!**, operă pentru marionete de Anthony Burgess, **Voi, care populați Timpul**, scris și montat de Valere Novarina, **Vinătorul de șobolani** de Wladislaw Zornko, compania de balet a Trishei Brown, zeci de concerte, expoziții și manifestări diverse, desfășurate sub semnul plastic al inspiratului afiș datorat lui Serge Alechinsky. Competiția este una culturală dar și între diverse mecenate, de la Mercedes-Benz la Yves Saint-Laurent, de la diverse bănci la Air France, înghesuite într-o discretă listă de subscripție avînd drept deviză butada lui Mirabeau: „Arta va fi într-o zi recunoscută ca o adevărată putere“.

Seara văd la teatrul Mouffetard **Un seducător** după Soeren Kierkegaard, într-o adaptare literară și scenică datorată actorului Jean-Pierre Andréani. Personajul central, Juan, povestește istoria complicată a unei seducții născute dintr-o fascinație ce dorește de fapt să oculteze lumea ipocrit austeră a societății daneze de la sfîrșitul veacului trecut. Modalitatea teatrală presupune un prezent al povestirii mereu întrerupt de părți „dramatizate“ unde celelalte personaje „joacă“ diverse întîmplări. Unele scene sînt reluate din voința povestitorului, și atunci actorii „rejoacă“ acele pasaje ca în derularea rapidă a unui film, în funcție de subiectivitatea relatării. Citeodată procedeele, interesante în sine, devin interesante și din punct de vedere teatral, dar Andréani nu a reușit o juxtapunere omogen valorică a lor. În primul rînd, o mai atentă delimitare a planurilor temporale, apoi o coerență mai sistematică a mozaicului evenimentelor ar fi dat, cred, o valoare teatrală mai ridicată expunerii, ce în multe momente se transformă într-o relatare retorică. Alternarea timpilor de acțiune este oarecum naivă. Spre exemplu, pe cînd Juan comentează o situație oarecare, personajele ce o interpretează se opresc într-un lung și obositor stop-cadru, ca apoi să prindă din nou viața pentru a continua lanțul situațiilor. Actorii doresc să deschidă ușile textului cu meticolozitatea încăpățînată a unor chei realiste — încercare nepotrivită. Gradul lor de combustie e foarte puțin condiționat de o autentică dinamică interioară, fiind mai mult rezultatul unor situații scene. Nu se operează cu sentimente, stări, gesturi de gîndire, ci cu noțiunile cuprinse în semnificația verbală a partiturii. Sînt și scene frumoase: Juan și Cordelia beau ceai din cești pentru păpuși, într-un fel de despărțire rituală proiectată de cinismul dureros al eroului, amestecînd aburi de iasomie cu lacrimi de adio. Apoi un zbor imaginat de cei doi îndrăgostiți deasupra lumii, a unui front însingurat, demonstrează marile calități literare ale textului.

Dominic Dembinski

(va urma)

